

Arbetsmiljöstandard:

#B – Riskbedömning av arbetsmoment samt arbetsberedning

1. Introduktion

Att förebygga olyckor och ohälsa handlar om att identifiera, värdera och åtgärda risker innan något hänt. Riskbedömning ska alltid genomföras inför arbetsmoment. Inför vissa arbetsmoment, och alltid vid arbete med särskild risk, genomförs arbetsberedning.

1.1 Omfattning

Denna arbetsmiljöstandard handlar om riskbedömning av arbetsmoment samt arbetsberedning. Standarden ansluter till och kompletterar, men ersätter inte, gällande arbetsmiljölagstiftning och -föreskrifter.

1.2 Målgrupp

Arbetsmiljöstandarderna riktar sig till de som ansvarar för att implementera standarder hos Håll Nollans medlemmar.

1.3 Definitioner

Arbetsberedning: Detaljerad planering av hur ett enskilt arbetsmoment ska genomföras, där även hantering av arbetsmiljörisker ingår. Resultatet blir en dokumenterad beskrivning av hur ett arbetsmoment ska genomföras, där även åtgärder för att hantera arbetsmiljörisker ingår.

Arbetsmoment: Ett avgränsat praktiskt moment i byggprocessen, t.ex. stenläggning, gjutning, montering, schaktning.

Konsekvens: Hur allvarlig skadan blir om det händer.

Risk: Sannolikheten för att ohälsa eller olycksfall i arbetet uppstår och följderna av detta.

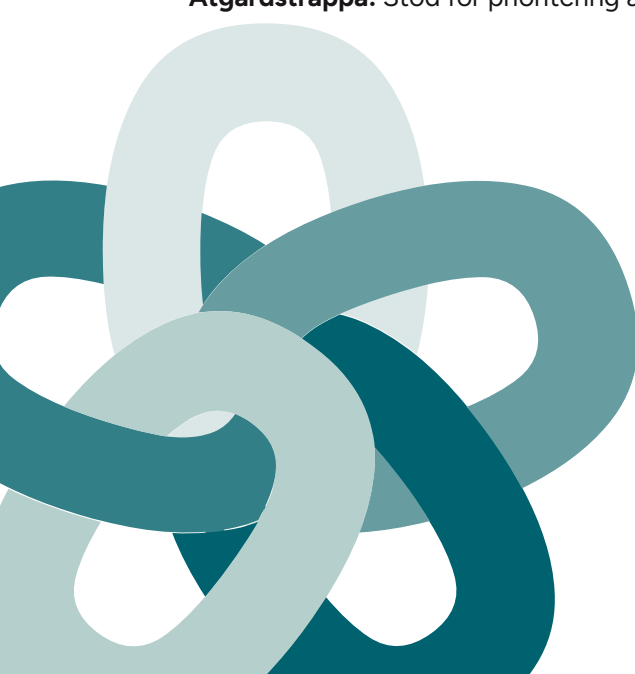
Riskbedömning: Process för att identifiera risker samt värdera hur stora riskerna är genom att väga samman sannolikhet och konsekvens. Syftet är att avgöra vilka åtgärder som behövs.

Risikkälla: Något som kan ge upphov till skada, dvs. en möjlig källa till ohälsa eller olycksfall.

Riskreducerande åtgärder: Åtgärder som minskar risken.

Sannolikhet: Hur troligt det är att något ska hända.

Åtgärdstrappa: Stöd för prioritering av de åtgärder som har störst effekt.

2. Riskbedömning och arbetsberedning

Arbetsgivaren ska genomföra riskbedömning där även åtgärder för att hantera riskerna beskrivs. För arbetsmoment med allvarliga risker ska denna kompletteras med en arbetsberedning.

Riskbedömning av arbetsmoment innebär att identifiera de risker som arbetsmomentet medför och värdera hur stora riskerna är, i syfte att planera lämpliga åtgärder för att förebygga dessa risker. Arbetsledningen ska ha god förmåga att genomföra riskbedömningar samt dokumentera resultatet. Personer med kunskap om riskerna i arbetsmomentet ska delta i riskbedömningen för att säkerställa att risker identifieras och hanteras på lämpligt sätt. Riskbedömningen av arbetsmoment ska genomföras i god tid före arbetets utförande, så att erforderlig tid för att klara av att genomföra åtgärderna finns. Riskbedömningar ska dokumenteras skriftligt och av dokumentationen ska framgå vilka riskerna är och hur allvarliga de är. Även handlingsplan ska tas fram där åtgärder, när de ska vara genomförda och vem som ska se till att de genomförs ska dokumenteras, och genomförda åtgärder ska kontrolleras.

Arbetsberedning är en detaljerad planering av hur ett enskilt arbetsmoment ska genomföras, där även hantering av arbetsmiljörisker ingår. Resultatet blir en dokumenterad beskrivning av hur ett arbetsmoment ska genomföras. Arbetsberedning ska som miniminivå genomföras för arbeten som innehåller någon av de 13 särskilda arbetsmiljöriskerna enligt 11 kap. 12§ i AFS 2023:3 (om projektering och byggarbetsmiljösamordning – grundläggande skyldigheter), där arbetsberedningen är ett sätt att beskriva åtgärder för att hantera riskerna. Arbetsberedning kan även användas för att uppfylla kravet på skriftliga instruktioner för hur arbeten med allvarliga risker ska utföras säkert enligt 10§ AFS 2023:1 (om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar). Utöver ovan genomförs arbetsberedning lämpligen även för arbetsuppgifter som innehåller nya, riskfyllda eller tidsbegränsade moment, eller komplicerade arbetsmoment eller förhållanden.

Oavsett om åtgärder för att hantera riskerna enbart dokumenteras i riskbedömningen eller i en skriftlig arbetsberedning ska arbetsledningen (arbetsgivaren) gå igenom informationen med de som ska genomföra arbetet, samt under arbetets gång stämma av att åtgärderna genomförs, efterlevs och fungerar i praktiken och vid behov uppdatera riskbedömningen respektive arbetsberedningen.

3. Prioriteringsordning av åtgärder

Arbetsmiljörisker ska hanteras enligt Arbetsmiljöverkets grundprinciper i AFS 2023:3. Att välja åtgärder utifrån följande åtgärdstrappa (baserad på ISO 45001) är ett sätt att omsätta grundprinciperna i praktiken:

1. **Eliminera:** Åtgärder som tar bort riskkällan helt.
2. **Alternativ metod/produkt:** Byte till en mindre farlig metod eller produkt än den ursprungliga.
3. **Teknisk lösning:** Kan vara i form av skyddsanordning, skyddsräcken etc. (fysiska barriärer).
4. **Administrativ åtgärd:** Utmärkning, varning och/eller administrativa åtgärder såsom instruktioner, utbildning etc. (organisatoriska barriärer).
5. **Personlig skyddsutrustning:** Användning av personlig skyddsutrustning (bör kombineras med andra åtgärder).

Vår kontakt

Ulrika Dolietis
Håll Nollan

Arbetsmiljöstandard

Riskbedömning av arbetsmoment
Utfärdad: 2 april 2019
Uppdaterad: aug 2025

Referenser

Håll Nollans Arbetsmiljöguide Riskbedömning av arbetsmoment

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:3) om projektering och byggarbetsmiljösamordning – grundläggande skyldigheter

